

Két Kiš-kérdés

1.

Danilo Kiš emlékkiállítását rendeztek Pesten az író születésének 70. évfordulója alkalmából. Szép, ízléses műsorfüzet is készült, mely az életrajzi vázlatot követően Kiš műveinek jegyzékét is tartalmazza. Többet is. Felsorolják „az életmű törzsé”-t, külön az értekező próza kötetit, a posztumusz könyveket, illetve a szerző 1983-ban összeállított műveinek tízkötetnyi jegyzékét (a címeket eredetiben és magyarul is közlik). De sehol sem említik meg Danilo Kiš fordításköteteit. Cím szerint nem. Egy jegyzetben olvashatjuk ugyan, hogy a szerző által műveinek összeállított tízes listája halála után négy kötettel bővült, ezek „ifjúkori írásait, verseit és műfordításait, összes drámaszövegét és a hagyatékban maradt szövegeket is tartalmazzák”, továbbá, hogy „Danilo Kiš regényei és novelláskötetei magyar nyelven is olvashatók. (Zárójelben: a pesti emlékkiállítás katalógusában talán helyet kaphatott volna, ha másként nem, egy betétlapon, mikor melyik kötet jelent meg magyarul – az első, a Kert és hamu, még 1967-ben Újvidéken, majd ugyanitt a Korai bánat, 1971, Fövenyóra, 1973, Borisz Davidovics síremléke, 1978 – s kiknek a fordításában.) Esszéiből és tanulmányaiból *Kételyek kora* címmel jelent meg válogatás.”

A kérdés: miért nem tüntették fel, legalább a magyar katalógusban, ha a szerb nyelvűben nem tették, bár megtehették volna, hogy Danilo Kiš fordításában megjelent két Ady- és egy-egy Radnóti- meg József Attila-kötet?

(NB. a belgrádi Rad Reč i misao sorozatában: Endre Adi: Pesme, 1964, a Forum kétnyelvű sorozatában: Ady Endre: Krv i zlato, 1961; József Attila: Noć predgrađa, 1961, 2005; Radnóti Miklós: Strmom stazom, 1961.)

2.

A fent mondottaktól egyáltalán nem függetlenül: a kiállítási katalógus nem véletlen mulasztást tükröz, hanem annak az „anyaországi” trendnek a folytatása, ami Kiš vonatkozásában (de említhetnénk más példákat is!) Radics Viktória „pályarajz és breviárium” jelölésű vaskos könyvében is tapasztalható: elhallgatása annak, ami az irodalomban itt Vajdaságban magyar nyelven történik. Kiš-könyvében a szerző kétszer idézi Végel Lászlót s egyszer Tolnai Ottót, ami rendben is van. De másról nem tud? Nem akar tudni? Holott csak a Híd-repertórium Kiš címszava 35 tételt tartalmaz, köztük az 1989 októberében elhunyt író munkásságát már a folyóirat novemberi számában méltató/áttekintő tíz tanulmányt/kritikát is. Hogy ilyen folyóirat-blokk megjelent, az meg sem emlíődik.

A kérdés: miért szégyelljük megmutatni, felhívni a figyelmet arra, ami itt jött létre? Vagy nem szégyenről lenne szó? (GL)

Differenciálunk? Differenciálunk!

A számos támogatási forma, amivel Magyarország segíti a határon túli magyar kisebbségeket, többek között a vajdaságit is, a közelmúlttól bővült a magyarul (is) előadó egyetemi/főiskolai oktatók támogatásával. Szemeszerenként bizonyos összeget utaltak/nak át. Először mindenkit egyformán támogattak. Aztán a bürokrácia kitalálta, hogy ezen változtatni kell, nyilván nem másért, hanem azért, hogy önmagát fontosabb szerephez juttassa. Mert hogy néz az ki, hogy valami történik, s ebben az adminisztrációnak nincs döntő szerepe?! Hát lett.

Szabályzatot alkottak, „pályázati kategóriákat” állapítottak meg. Korosztályok szerint differenciálták a pályázókat, ennek értelmében a 35 évnél fiatalabbak részesülnek a legnagyobb összegben, valamivel kevesebbet kapnak a középső csoportba (35–49 év) tartozók, még kevesebbet az ötven felettiek. Ez méltányos. Ennyivel azonban a bürokrácia ezzel nem elégedett meg, ha már belelendült, tovább differenciált. Nagyobb támogatásban részesíti a szabadkai Műszaki Főiskolán, az Újvidéki Egyetem Építőmérnöki Karán és Közgazdasági Karán oktatókat, mint másokat. Mivel a két utóbbin magyarul csak Szabadkán folyik az oktatás, egyértelmű: a rendelkezés különbséget tesz a Szabadkán és másutt, Újvidéken, Nagybecskerekén, Zomborban dolgozó tanárok között. Miért? Milyen alapon, milyen megfontolásból? (Talány, miért mellőzték a zombori Tanítóképző Kar szabadkai tagozatán oktatókat. Hogy az intézmény önállósult, nyilván ezt a mulasztást a következő kiíráskor pótolják majd.)

Amit még tudni kell: a „pályázati kiírás tartalmát a Márton Áron Szakkollégiumért Alapítvány dolgozta ki a Magyar Köztársaság Oktatási Minisztériumával és a Vajdasági Magyar Felsőoktatási Tanáccsal egyeztetve”.

A pályázati felhívásból nem derül ki, ki sűgött, a tény azonban tény marad: sem a magyarországi hivatalok, sem vajdasági (érdekvédelmi?) képviselőink, melyet épp a pesti OM hívott és nevezett ki (!!), előtt nem minden kisebbségi magyar egyforma magyar. Vannak nagyobb és vannak kisebb kisebbségi magyarok. Jók s kevésbé jók? (GL)